

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026.gada 5.maijā

Senāts šādā sastāvā: senators referents Ermīns Darapoļskis, senatores Diāna Makarova un Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /Persona A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 5.jūnija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt /Persona A/ pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /Persona A/ iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par nevienlīdzības konstatēšanu, koku nociršanas iemeslu noskaidrošanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 5.jūnija lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu (lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā).

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

Pieteicējs savā nekustamajā īpašumā /Adrese/, nesaņemot ciršanas atļauju, nocirta vairākus kokus. Valsts policija par šo faktu uzsāka kriminālprocesu pēc Krimināllikuma 109.panta otrās daļas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm (patvaļīga koku ciršana, iznīcināšana vai bojāšana īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, mikroliegumā, parkā, skvērā, alejā vai vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā).

Minētā krimināllieta, kurā pieteicējs ir apsūdzētais, tiek iztiesāta Rīgas rajona tiesā. Jūrmalas valstspilsētas administrācija kā cietušais kriminālprocesā ir iesniegusi pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju. Atbilstoši Jūrmalas valstspilsētas administrācijas norādītajam, administratīvais akts, ar kuru pieteicējam būtu aprēķināta zaudējumu atlīdzība par strīdus koku nociršanu, nav izdots.

No pieteikuma izriet, ka pieteicējs iebilst pret zaudējumu atlīdzības aprēķinu, kas iesniegts krimināllietā, jo uzskata, ka Jūrmalas valstspilsētas administrācija nav ņēmusi vērā patiesos koku nociršanas iemeslus, kas attiecīgi ir ietekmējis zaudējumu atlīdzības aprēķinu, un vēlas panākt pārrēķinu. Tā kā strīds ir par zaudējumu atlīdzību, kuru Jūrmalas valstspilsētas administrācija aprēķinājusi kriminālprocesa ietvaros, piesakot mantiskā zaudējuma kompensāciju, tas nav pakļauts tiesas kontrolei administratīvā procesa kārtībā. Jautājums par

zaudējumu atlīdzības (kompensācijas) aprēķina pamatotību risināms vispārējās jurisdikcijas tiesā konkrētā kriminālprocesa ietvaros.

[3] Par Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu pieteicējs iesniedza blakus sūdzību, kas pamatota ar turpmāk norādītajiem iebildumiem.

Tiesneša lēmumā nepareizi konstatēts pieteikuma priekšmets – pieteicējs vēlas, lai administrācija izdotu obligāto administratīvo aktu par zaudējumu aprēķināšanu saistībā ar pieteicēja veikto koku ciršanu viņa īpašumā, lai pieteicējam būtu iespēja to apstrīdēt administratīvā procesa ietvaros.

Pašvaldība neesot ievērojusi Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumu Nr. 309 „Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža” (turpmāk – Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža) 23. un 24.punktu, kas nosaka iestādes pienākumu izdot obligāto administratīvo aktu, ja tiek konstatēta koku ciršana neatkarīgi no ciršanas tiesiskā statusa. Šie noteikumi kā speciālais regulējums paredzot, ka neatkarīgi no tā, vai ir izsniegta koku ciršanas atļauja vai notikusi patvaļīga koku ciršana, pašvaldība nosaka koku ciršanas iemeslu, aprēķina zaudējumu par dabas daudzveidības samazināšanu un izraksta atbilstošu rēķinu zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam, bet nevis pārkāpējam vai tiešajam koku ciršanas veicējam.

Patvaļīgas koku ciršanas gadījumā privātīpašumā ciršanas noteikumi izslēdzot nepieciešamību pašvaldībai meklēt darbu veicēju, lai prasītu viņam atlīdzināt dabai nodarītos zaudējumus. Kriminālprocesa ietvaros Jūrmalas valstspilsētas administrācijai vispār neesot objektīvu iemeslu pieprasīt no vainīgā mantiskā zaudējuma kompensāciju par koku ciršanu privātīpašumā.

Motīvu daļa

[4] Senātam blakus sūdzības tiesvedības kārtībā jāpārbauda, vai rajona tiesas tiesnesis pamatoti secinājis, ka pieteicēja pieteikums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5] Pieteikumu par administratīvā akta izdošanu var iesniegt tad, ja iestāde ir nepamatoti atteikusies izdot administratīvo aktu un pieteicējam ir materiāltiesiskas tiesības uz šādu administratīvo aktu. Proti, ja no tiesību normām izriet iestādes pienākums izdot konkrēta satura aktu un pieteicējam ir subjektīvās tiesības šādu aktu prasīt.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja mērķis ir panākt tāda administratīvā akta izdošanu, ar kuru Jūrmalas valstspilsētas administrācija noteiktu zaudējumus, kas radušies saistībā ar pieteicēja veikto patvaļīgo koku ciršanu. Pieteicēja ieskatā tiesības uz šādu administratīvo aktu viņam paredz Noteikumu par koku ciršanu ārpus meža 23. un 24.punkts.

Senāts tam nepiekrīt.

[6] Atbilstoši Meža likuma 8.pantā noteiktajam deleģējumam Ministru kabinets ir izdevis Noteikumus par koku ciršanu ārpus meža. Noteikumi nosaka, kādos gadījumos koku ciršanai attiecīgās zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam nepieciešams saņemt pašvaldības atļauju un kādos gadījumos šāda atļauja nav nepieciešama. Vienlaikus noteikumi nosaka arī metodiku zaudējumu aprēķināšanai par koku ciršanu pilsētas un ciema teritorijā (23. un 24.punkts) un gadījumus, kad zaudējumu atlīdzība netiek noteikta (25.punkts). Vispārīgā gadījumā pašvaldība atļauju koku ciršanai izsniedz tikai pēc noteikumu 23.punktā minētās zaudējumu atlīdzības samaksas (15.punkts). No tā izriet, ka atbilstoši noteikumu 23. un 24.punktam noteiktā zaudējumu atlīdzības samaksa ir obligāts priekšnosacījums administratīva akta – ciršanas atļaujas – izdošanai, vai arī aprēķinātās zaudējumu atlīdzības samaksa var būt šāda administratīvā akta priekšnoteikums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 68.pantam. Jebkurā gadījumā aprēķinātā zaudējumu atlīdzība ir jāsamaksā pirms ciršanas atļaujas saņemšanas, proti, pirms koki ir nocirsti.

[7] Koku ciršana, pārkāpjot likumā noteikto kārtību, vai koku bojāšana uzskatāma par patvaļīgu koku ciršanu vai bojāšanu (Meža likuma 14.pants). Par patvaļīgu koku ciršanu iestājas administratīvā atbildība vai kriminālatbildība.

Meža likuma 50.panta otrajā daļā nostiprinātais tiesību princips, ka personas saukšana pie administratīvās vai kriminālās atbildības neatbrīvo šo personu no pienākuma atlīdzināt zaudējumus, norāda uz šo zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu kā administratīvi tiesisko vai krimināltiesisko attiecību galīgā noregulējuma elementu. Administratīvās atbildības vai kriminālatbildības priekšnoteikumi, kas saistīti ar patvaļīgu koku ciršanu, ir nodibināmi atbilstošā likuma procesuālā kārtībā. Lai meža īpašniekam, tiesiskajam valdītājam vai citai personai iestātos likumā paredzētais pienākums atlīdzināt zaudējumus par patvaļīgu koku ciršanu vai bojāšanu, šāds pārkāpums ir nodibināms Administratīvās atbildības likumā vai Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Konkrētajā lietā tiesnesis ir konstatējis, ka pieteicējs ir saukts pie kriminālatbildības par strīdus koku patvaļīgu nociršanu un Jūrmalas valstspilsētas administrācija kā cietušais krimināllietā ir iesniegusi pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju.

Šādos apstākļos Senāts atzīst, ka pašvaldība atbilstošā veidā nodrošina normatīvajos aktos noteiktā uzdevuma – panākt zaudējumu atlīdzināšanu par dabas daudzveidības samazināšanu saistībā ar pieteicēja patvaļīgo koku ciršanu – izpildi, un pieteicējam nav tiesību prasīt pašvaldībai izdot administratīvo aktu par zaudējumu aprēķinu par koku patvaļīgu ciršanu. Pretēji blakus sūdzībā norādītajam no Noteikumu par koku ciršanu ārpus meža 23. un 24.punkta konkrētās lietas apstākļos šādas tiesības neizriet.

Tiesnesis ir pamatoti secinājis, ka pieteicējam faktiski ir iebildumi pret zaudējumu atlīdzības aprēķinu, kas veikts kriminālprocesa ietvaros, tomēr šādi iebildumi nevar tikt pārbaudīti administratīvā procesa kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atstāt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2023.gada 5.jūnija lēmumu negrozītu, bet /Persona A/ blakus sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

